

Bank pytań i odpowiedzi z działu: Historia powszechna i Polski XIX w.

1. Jak zorganizowany był ustrój polityczny Królestwa Polskiego?
 - Królestwo Polskie /kongresówka/ - unia personalna z Rosją /car Aleksander I królem kongresówki z pełnią władzy wykonawczej/; liberalna konstytucja – prawa wyborcze dla części szlachty, chłopów z dóbr rządowych i mieszczaństwa opartego o cenzus majątkowy i wykształcenia; władza ustawodawcza dwuizbowy Sejm /Senat i Izba Poselska/ władza wykonawcza król /zajmuje się polityką wewnętrzną i zagraniczną/; urzędy obsadzone Polakami, z wyjątkiem naczelnego dowództwa wojsk /brat cara – Wielki Książę Konstanty/;
2. Kiedy wybuchło powstanie listopadowe?
 - 29/30 listopada 1830 r.
3. Co to są monopole?
 - Przedsiębiorstwa mające wyłączność na handel danym produktem na terenie państwa.
4. Co stało się z Napoleonem po jego porażkach /ostateczny koniec/?
 - zesłany na wyspę Św. Heleny zmarł w 1821 r.
5. Kiedy skapitulowała Warszawa w czasie powstania listopadowego?
 - 7 września 1831 r.
6. Co to są związki zawodowe, w jakim celu powstają?
 - Organizacja broniąca interesów robotników /cel poprawa warunków pracy/
7. Na czym polegała odrębność ustrojowa Królestwa Polskiego od Rosji?
 - Istnienie liberalnej konstytucji, urzędy obsadzone Polakami
8. Kim był generał Józef Sowiński?
 - Głównodowodzącym obroną Warszawy w czasie powstania listopadowego
9. Dlaczego Polacy popierali Napoleona Bonaparte?
 - Polacy liczyli, iż hasła „wolności, Równości i braterstwa” będą wspierane przez Francję i Napoleona, bo cesarz pokonał już część naszych zaborców /Prusy, Austria/; dlatego próbowano organizować u jego boku wojsko
10. Jak była geneza ruchów spiskowych w Królestwie Polskim w latach 20-tych XIX w.
 - Nastroje opozycyjne wojsku – sprzysiężenie podchorążych w Szkole podchorążych – cel wywołanie powstania
11. Jakie główne państwa brały udział w kongresie wiedeńskim?
 - Przedstawiciele Anglii, Francji, Rosji, Austrii i Prus.
12. Jak zakończyło się /skutki/ powstanie chłopskie 1846 r.?
 - Powstanie zakończone klęską, likwidacja RP Krakowskiej /włączenie jej do zaboru austriackiego/
13. Kto był twórcą Legionów Polskich we Włoszech?
 - gen. Jan Henryk Dąbrowski
14. Podaj jeden przykład zwycięstwa militarnego powstańców listopadowych.
 - wygrana pod Olszynką Grochowską
15. Co było bezpośrednią przyczyną wybuchu powstania listopadowego?
 - bezpośrednia przyczyna - wiadomość, iż car polskim wojskiem zamierza tłumić powstanie w Belgii
16. Dlaczego „Mazurek Dąbrowskiego” stał się hymnem narodowym?
 - Wyrażał nastroje patriotyczne, zachęcał do walki, wskazywał wielkie zwycięstwa w historii Polski
17. Jaki plan działania mieli powstańcy listopadowi?
 - wziąć do niewoli w Belwederze Konstantego /nie udało się/
18. Kiedy został zawarty pokój w Tylży i jakie były jego postanowienia?
 - 1807 r. pokój w Tylży – utworzenie Księstwa Warszawskiego przez Napoleona Bonaparte/;
19. Kto i w jakim celu zawarł Świąte Przymierze?
 - Rosja, Prusy i Austria zawarły Świąte Przymierze; cel - gwarantowania ładu wiedeńskiego i niszczenia ruchów narodowowyzwoleńczych
20. Kto został pierwszym dyktatorem powstania listopadowego?

- gen. Józef Chłopicki;
- 21. Kiedy powstały Legiony Polskie we Włoszech?
 - 1797 r.
- 22. Kto i kiedy zdetronizował cara jako króla Polski?
 - 1831 r. Sejm ogłasza akt detronizacji /pozbawienia tronu/ cara jako króla Polski /czas powstania listopadowego/
- 23. Jakie główne rozwiązania prawne zostały zawarte w konstytucji Księstwa Warszawskiego?
 - Księżtwa napoleon nadał konstytucję, która zawierała zdobycze rewolucji i polskie tradycje z konstytucji 3 Maja m.in. równość wobec prawa, trójpodział władzy w tym dwuizbowy parlament, własna armie i administracje/
- 24. Jakie znaczenie miała epoka napoleońska w dziejach Europy?
 - utrwaliły się zdobycze rewolucji francuskiej /Kodeks cywilny/, co prowadziło do zniesienia różnic stanowych i dawało szanse rozwoju społecznego i majątkowego
- 25. Kto był twórcą „Pieśni Legionów Polskich”?
 - Józef Wybicki
- 26. Kiedy miała miejsce bitwa pod Lipskiem?
 - 1813 r.
- 27. Jak zmienił się kształt terytorialny Księstwa Warszawskiego po 1809 r.?
 - powiększenie Księstwa Warszawskiego o ziemie III zaboru austriackiego
- 28. Co to jest urbanizacja?
 - Gwałtowny rozwój miast i zwiększenie liczby ich ludności
- 29. Gdzie Napoleon doznał swojej pierwszej porażki?
 - W Rosji
- 30. Jakie dwie nowe warstwy społeczne powstały w wyniku przeobrażeń społeczno-gospodarczych w Europie?
 - Powstawanie nowych warstw społecznych – burżuazyjnej/kapitałiści/ i robotniczej
- 31. Co to są spółki akcyjne?
 - przedsiębiorstwa, które emitując akcje /papiery wartościowe/ finansują swoją działalność, a udziałowcom /posiadaczom akcji/ zapewniają zyski.
- 32. Jakie zasady Kodeksu Napoleońskiego obowiązywały w Księstwie Warszawskim?
 - 1808 r. w Księstwie Warszawskim wprowadzono kodeks Napoleona – równość wobec prawa z cenzusem majątkowym, urzędowa rejestracja narodzin, ślubów
- 33. Jakie były skutki rozwoju cywilizacyjnego w Europie w XIX w.?
 - Szybsze przemiany techniczne, wzrost zapotrzebowania a surowce mineralne dla przemysłu lekkiego i ciężkiego, międzynarodowa rywalizacja w koloniach o surowce, wzrost wydajności pracy i obniżka cen towarów, powstawanie monopolii, procesy urbanizacyjne
- 34. Którą bitwę nazywamy „bitwa narodów”?
 - Bitwę pod Lipskiem
- 35. Dlaczego XIX w. nazywamy „wiekiem pary i elektryczności”?
 - W tym czasie wykorzystano możliwości jakie dała maszyna parowa, pojawił się wynalazek żarówki – upowszechnia się prąd elektryczny
- 36. Kim byli „Biali” i „Czerwoni”?
 - Ugrupowania polityczne powstałe przed wybuchem powstania styczniowego; biali postulowali powolne rozszerzanie autonomii Królestwa Polskiego w sposób pokojowy, zaś czerwoni domagali się niepodległości poprzez działania zbrojne - powstanie
- 37. Na czym polegała demokratyzacja życia w II połowie XIX w.
 - Wprowadzanie w poszczególnych państwach konstytucji z odpowiedzialnością rządu przed parlamentem, a nie monarchą – parlamentaryzm w monarchiach konstytucyjnych i republikach
 - Konstytucyjne prawa i wolności obywatelskie m.in. upowszechnienie prawa wyborczego
 - Wzrost zainteresowania życiem politycznym i żądania czteroprzymiotnikowych wyborów /powszechnych, równych, bezpośrednich i tajnych/
 - I poł. XIX w. rozwija się w Europie Zachodniej i USA ruch sufrażystek, które dążą do

równouprawnienia z mężczyznami i do dopuszczenia ich do udziału w życiu politycznym

38. Co było bezpośrednią przyczyną wybuchu powstania styczniowego?

- „branka” tj. przymusowy pobór do wojska;

39. Co to są prawa wyborcze?

- Prawo obywatelskie pozwalające głosować /prawo wyborcze czynne/ lub kandydować /prawo wyborcze bierne/

40. Jakie były postanowienia terytorialne kongresu wiedeńskiego?

- W wyniku kongresu z większości ziem Księstwa Warszawskiego, które otrzymał car Aleksander I utworzono Królestwo Polskie, z Krakowa i okolic stworzono RP Krakowską pod patronatem państw zaborczych, Prusy otrzymały Gdańsk i zachodnią część Księstwa Warszawskiego, z którego powstało Wielkie Księstwo Poznańskie

41. Na czym polegały postulowane w XIX w. wybory czteroprzymiotnikowe?

- Bezpośredniość – głosowanie na konkretne osoby, tajność – anonimowe głosowanie, równość – jedna osoba ma jeden głos, powszechność – głosować mogą wszyscy pełnoletni obywatele

42. Co stał się z Napoleonem po przegranej bitwie pod Lipskiem?

- Został zesłany na wyspę Elbę

43. Co to jest industrializacja?

- Rozwój przemysłu – dotyczy miast

44. Kto był ostatnim dyktatorem powstania styczniowego?

- Romuald Traugutt

45. W jakich okolicznościach i kiedy dokonało się uwłaszczenie chłopów w Królestwie Polskim?

- 1864 r. na ziemiach polskich została zniesiona pańszczyzna przez cara Aleksandra II i nastąpiło ich uwłaszczenie, chłopci właścicielami ziemi, zyskali też podstawowe prawa obywatelskie /carski dekret uwłaszczeniowy w czasie powstania styczniowego z III.1864 r./

46. Która z bitew stanowiła koniec epoki napoleońskiej?

- Bitwa pod Waterloo

47. Jakie były skutki upadku powstania styczniowego?

- Represje po powstaniu styczniowym – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego, rusyfikacja społeczeństwa,

48. Jakie trzy zasady obowiązywały na kongresie wiedeńskim /wymień i wyjaśnij ich znaczenie/?

- Legitymizm - prawo nienaruszalności dynastii panujących przed Rewolucją Francuską
Restauracja - powrót do dynastii sprzed 1789 roku, na przykład na tronie Francji znowu zasiedli Burboni (Ludwik XVIII).

Równowaga sił - która miała zapobiec dominacji jednego państwa kosztem innych na kontynencie europejskim; Wielka Brytania często występowała w roli arbitra.

49. Co było główną przyczyną przemian gospodarczych i społecznych w XIX w. w Europie?

- Wynalezienie maszyny parowej i związany tym samym rozwój przemysłu

50. Jakie były skutki upadku powstania listopadowego?

- Represje – Królestwo Polskie autonomiczną prowincją państwa rosyjskiego, likwidacja sejmu, odrębności wojska, rusyfikacja administracji, rozwiązanie Uniwersytetu Warszawskiego, aresztowania powstańców i konfiskata ich majątków

- Wielka Emigracja

51. Kiedy wybuchło powstanie styczniowe?

- 22 I 1863 r.

52. Co to była Wiosna Ludów?

- Rewolucje społeczne i powstania narodowo-wyzwoleńcze w Europie

53. Jakie były założenia programowe zawarte w Manifeście Tymczasowego Rządu Narodowego w czasie powstania styczniowego?

- problem chłopski – obietnica równości wobec prawa, nadanie chłopów ziemi na własność za odszkodowaniem dla właścicieli

54. Jakie dwa główne obozy polityczne powstały na emigracji polistopadowej i jaki był ich program?

- główne obozy to Hotel Lambert ks. Adama Czartoryskiego liczący na odzyskanie niepodległości przy pomocy interwencji dyplomatycznej mocarstw oraz Towarzystwo Demokratyczne Polskie dążące do wywołania kolejnego powstania zbrojnego w trzech zaborach
- 55. Jakie były założenia programowe partii socjalistycznych?
 - Partie socjalistyczne – obrona praw robotniczych, budowa społeczeństwa bez własności prywatnej i podziału na klasy
- 56. W jakich latach trwała Wiosna Ludów?
 - w latach 1848-1849
- 57. Co to jest konserwatyzm?
 - nurt polityczny, którego zwolennicy utrzymania starego ładu, niechętni zmianom politycznym, gospodarczym i kulturalnym
- 58. Jakie były założenia programowe chrześcijańskiej demokracji?
 - Encyklika „Rerum Novarum” Leona XIII – powinna być solidarna, chrześcijańska współpraca między pracownikami i pracodawcami, a nie walka klas
- 59. Kim były sufrażystki?
 - Ruch kobiet, które dążyły do równouprawnienia z mężczyznami i do dopuszczenia ich do udziału w życiu politycznym /prawa wyborcze/
- 60. Kiedy prawa wyborcze uzyskały Polki?
 - 1918 r.
- 61. Jak była geneza powstania styczniowego?
 - Brak zgody Rosji na przeprowadzenie reform liberalnych w Królestwie Polskim w gospodarce, oświacie oraz rozszerzenie autonomii Królestwa Polskiego
- 62. Co to jest komunizm i kto był jego twórcą?
 - Radykalny odłam socjalizmu. - dążyli do rewolucji społecznej obalającej kapitalizm /Karol Marks, Fryderyk Engels „Manifest komunistyczny” – marksizm/
- 63. Jakie były założenia partii narodowych w XIX w.?
 - naród najważniejszą wspólnotą; w skrajnych sytuacjach dopuszczają łamanie praw moralnych – rasizm
- 64. Scharakteryzuj sytuację gospodarczą zaboru pruskiego po uwłaszczeniu.
 - Najkorzystniejsze warunki na Górnym Śląsku związanym gospodarczo z Niemcami – przemysł wydobywczy /węgiel/, ciężki /hutnictwo, produkcja maszyn; na Pomorzu i w Wielkopolsce zaborca hamuje rozwój przemysłu
- 65. Co to jest liberalizm?
 - powstał w Anglii, to ideologia burżuazji w Europie zachodniej i USA; postulaty swobodnego rozwoju gospodarczego i ograniczenie roli państwa, które miało stać na straży własności prywatnej
- 66. Wymień społeczne skutki przewrotu przemysłowego na ziemiach polskich?
 - urbanizacja /rozwój miast / i industrializacja /rozwój przemysłu/, wzrost liczby ludności w miastach, utrzymywanie się z pracy w przemyśle, rzemiośle i usługach
 - Na wsi po uwłaszczeniu nowi właściciele ziemscy zmienili formy gospodarowania /najem siły roboczej/,
 - pojawiła się też nowa grupa społeczna najemni robotnicy rolni
 - W miastach wzmacnia się burżuazja /fabrykanci, bankierzy, wielcy kupcy/; istnieją też drobno-mieszczanie /rzemieślnicy, drobni kupcy/ oraz inteligencja /urzędnicy, nauczyciele, prawnicy, lekarze/; najgwałtowniej rośnie liczba robotników rekrutującej się z dawnej biedoty miejskiej i chłopów przybyłych w poszukiwaniu pracy do miast
 - Cechą społeczeństwa migracje w poszukiwaniu pracy ze wsi do miasta i poza granice ziem polskich
- 70. W jaki sposób Polacy walczyli z rusyfikacją? Cechy kultury w Królestwie Polskim
 - W Królestwie Polskim- działalność Kół Oświaty ludowej i Polskiej Macierzy Szkolnej i zakładanie prywatnych szkół; 1906 r. strajk szkolny 70 tys uczniów z 950 szkół doprowadził do złagodzenia rusyfikacji

- Kultura Królestwo Polskie - literaturze Henryk Sienkiewicz, Prus, Orzeszkowa, Konopnicka – w ich twórczości popierają zaradność, przedsiębiorczość, sumiennosc w nauce i pracy, przypominali świetna przeszłość Polski /pozytywiści warszawscy/;
- 73. Scharakteryzuj sytuacje gospodarczą zaboru rosyjskiego po uwłaszczeniu.
- 74. W jaki sposób Polacy walczyli z germanizacją?
 - legalny opór Polaków to udział w uroczystym obchodzeniu rocznic narodowych; długofalowe działania to zakładanie spółdzielni, towarzystw kredytowych i ubezpieczeniowych oraz towarzystw czytelniczych i oświatowych; działalność nielegalna to tajne nauczanie, strajki szkolne /np.: Września 1901 r./; niedopuszczanie do wykupywania ziem przez niemieckich osadników
- 75. Jaka była sytuacja Polaków w Galicji w okresie popowstaniowym? Cechy kultury w Galicji
 - W zaborze austriackim, po przekształceniu jej w cesarstwo austro-węgierskie /1867 r./, nastąpiła w 1873 r. autonomia galicyjska – powstają liczne placówki oświatowe i kulturalne; tam skupia się życie narodowe i kulturalne
 - Kultura na i nauka w Galicji – działały dwa uniwersytety w Krakowie i Lwowie w nauce ważna rola Marii Skłodowskiej Curie /Nagroda Nobla/ ; z Akademią Sztuk Pięknych związani m.in. Jan Matejko, w Galicji tworzyli tez literaci – Stanisław Wyspiański, Tadeusz Boy-Żeleński, Sienkiewicz /Nagroda Nobla/
- 76. Kto stworzył i jaki był program polityczny PPS?
 - Polska Partia Socjalistyczna chce walczyć o niepodległość i przeprowadzenie po uzyskaniu niepodległości przez Polskę reform socjalnych– na czele Piłsudski i Wojciechowski
- 77. Kto stworzył i jaki był program polityczny narodowej demokracji /endecji/?
 - 1897 r. powstaje stronnictwo Narodowo-Demokratyczne /ND/, na czele Roman Dmowski - budzenie i umacnianie świadomości narodowej, przekonanie odrębności narodu polskiego i jego nadrzędności i wyższości od innych narodów
- 78. Kto stworzył i jaki był program polityczny Stronnictwa Ludowego?
 - Stronnictwo ludowe /PSL/ - postulat reformie rolnej; założyciel Wincenty Witos